

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
ДС/СС 05/4-02 бр. 495/1-ХП/1
01.04.2010. године

На основу члана 221. став 1. алинеја 16. и члана 266. Статута Факултета, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој IV редовној седници, одржаној дана 01.04.2010. године, донело следећу

О Д Л У К У

Прихвата се Извештај комисије са оценом докторске дисертације: АНТРОПОЛОШКА СТРУКТУРА СТАНОВНИШТВА СИРМИЈУМА-СРЕМСКЕ МИТРОВИЦЕ КРОЗ ИСТОРИЈСКЕ ПЕРИОДЕ, кандидата мр Наташе Миладиновић-Радмиловић и одобрава усмена одбрана.

Ова се одлука упућује Стручном већу Универзитета на сагласност.

Доставити:

1x Универзитету у Београду
1x Комисији
1x Стручном сараднику за
докторске дисертације
1x Шефу Одсека за правне послове
1x Архиви

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА

Проф. др Весна Димитријевић

Факултет Филозофски
04/1-2 бр.6/1693
(број захтева)
8.04.2010.
(датум)

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
Веће научних области
друштвено-хуманистичких наука
(Назив већа научних области коме се захтев упућује)

ЗАХТЕВ

за давање сагласности на реферат о урађеној докторској дисертацији

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на реферат о урађеној докторској дисертацији кандидата

Наташе (Павле) Миладиновић Радмиловић

(име, име једног од родитеља и презиме)

КАНДИДАТ

Наташа (Павле) Миладиновић Радмиловић

(име, име једног од родитеља и презиме)

пријавио је докторску дисертацију под насловом:

Антрополошка структура становништва Сирмијума / Сремске Митровице кроз

историјске периоде

Универзитет је дана 22.12.2006. својим актом под бр 150-8/89-06 дао сагласност на предлог теме докторске дисертације која је гласила:

Антрополошка структура становништва Сирмијума / Сремске Митровице кроз

историјске периоде

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата

Наташе (Павле) Миладиновић Радмиловић

(име, име једног од родитеља и презиме)

образована је на седници одржаној 24.12.2009. одлуком факултета под бр 1937/1-X/1 у саставу:

	Име и презиме члана комисије	звање	научна област	установа у којој је запослен
1.	др Живко Микић	редовни проф.	археологија	Филозофски ф.
2.	др Бојан Жикић	ванредни проф.	етнол-антроп.	Филозофски ф.
3.	др Софија Стефановић	доцент	археологија	Филозофски ф.
4.	др Ивана Поповић	научни саветник	археологија	Археолошки инс.САНУ
5.	др Мирослав Јеремић	научни саветник	археологија	Археолошки инс.САНУ

Наставно-научно веће факултета прихватило је извештај Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације на седници одржаној дана 1.04.2010.

Прилог:

1. Извештај комисије са предлогом
2. Акт Наставно-научног већа факултета о усвајању извештаја
3. Примедбе дате у току стављања извештаја на увид јавности, уколико је таквих примедби било.

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Проф. др Весна Димитријевић

NASTAVNO-NAUČNOM VEĆU
FILOZOFSKOG FAKULTETA
BEOGRAD

**IZVEŠTAJ KOMISIJE O DOKTORSKOJ TEZI
MR NATAŠE MILADINOVIĆ-RADMILOVIĆ
«ANTROPOLOŠKA STRUKTURA STANOVNIŠTVA
SIRMIJUMA/SREMSKE MITROVICE KROZ ISTORIJSKE PERIODE»**

Na II redovnoj sednici Nastavno-naučnog veća održanoj 24.XII 2009. godine, izabrani smo u Komisiju za ocenu i odbranu doktorske teze mr Nataše Miladinović-Radmilović «Antropološka struktura stanovništva Sirmijuma/Sremske Mitrovice kroz istorijske periode» i slobodni smo da Naslovu podnesemo sledeći

IZVEŠTAJ:

Mr Nataša Miladinović-Radmilović, istraživač-saradnik – fizički antropolog Arheološkog instituta u Beogradu, je predala potreban broj primeraka svoje doktorske teze. Uvidom u tekst, odn. sadržaj ove doktorske teze uočili smo najpre njenu obimnost i koncept sadržaja. Konkretno, to je 977 stranica kompjuterski složenog teksta (12), 223 tabele sa mernim antropološkim podacima, 273 slike, 99 tabli sa ilustracijama, 8 karata i 6 dijagrama.

U tezi je prikazana antropološka struktura stanovništva koje je naseljavalo Sirmijum/Sremsku Mitrovicu i bližu okolinu u periodu I-XVI v, ustanovljena direktno na osnovu obrade humanog osteološkog materijala sa 36 lokaliteta, i indirektno sa 34 lokaliteta, zahvaljujući dostupnoj arheološkoj dokumentaciji, objavljenim radovima u stručnoj literaturi i izveštaju koji je autoru ovog rada dostavljen sa Bruklin koledža, gradskog univerziteta Njujorka (Brooklyn College of the City University of New York). Teza se sastoji od sedam poglavlja, *Bibliografije* i *Arheološke dokumentacije*.

U poglavlju 1. *Istorijat arheoloških istraživanja Sirmijuma/Sremske Mitrovice* dat je osvrt na tok arheoloških istraživanja od druge polovine XIX v. do danas, kao i na stručnjake koji su dali svoj nesebičan doprinos u rasvetljavanju istorije i arheologije ovog grada. Između ostalog navedeni su i delovi iz pisama I. Junga koji svedoče o sudbini humanog osteološkog materijala još od XVIII v.

Poglavlje 2. *Istorijski okvir*, započinje praistorijskim i protoistorijskim periodom, na koji se nadovezuje kraći pregled istorijskih događaja I-XVI v. neophodan za razumevanje problematike istraživanja jednog grada kao što je Sirmijum/Sremska Mitrovica.

U poglavlju 3. *Humani osteološki materijal* dat je spisak 35 lokaliteta u Sirmijumu/Sremskoj Mitrovici i jedan lokalitet iz bliže okoline čiji je humani osteološki materijal bio sačuvan i smešten u depoima Muzeja Srema u Sremskoj Mitrovici, i kao takav bio dostupan za antropološku analizu. Nasuprot tome, dat je i

spisak 27 lokaliteta u Sirmijumu/Sremskoj Mitrovici i 7 lokaliteta iz bliže okoline čiji humani osteološki materijal nije bio dostupan za antropološku analizu. Razlozi za to leže u činjenici da je deo materijala sa nekoliko lokaliteta poslat sedamdesetih godina prošlog veka u SAD na antropološku analizu, i deo je 1985. pohranjen na Palanci (istočni deo grada Sremske Mitrovice).

Poglavlje 4. pod naslovom *Stepen očuvanosti humanog osteološkog materijala* posvećeno je utvrđivanju uzroka koji su doveli do toga da stepen očuvanosti kostiju u najvećoj meri odgovara II kategoriji – dobro očuvan nekompletna skelet.

U poglavlju 5. *Metodološki okviri* iznete su metode obrade inhumiranih koštanih ostataka humanog porekla (metode za utvrđivanje polne pripadnosti skeleta i metode za utvrđivanje individualne starosti skeleta) i spaljenih (metode za utvrđivanje polne pripadnosti skeletnih ostataka, metode za utvrđivanje individualne starosti skeletnih ostataka i metode za određivanje stepena oksidacije organskih materijala na spaljenim skeletnim ostacima).

U poglavlju 6. *Prezentacija antropološkog materijala sa lokaliteta iz Sirmijuma/Sremske Mitrovice i bliže okoline (specificiranog po vremen skim periodima)* predstavljeno je pojedinačno svih 70 lokaliteta: iz praistorijskog i protoistorijskog perioda tri lokaliteta, iz perioda I-IV v. 28 lokaliteta, iz perioda IV i V v. 32, iz perioda V i VI v. 6, iz perioda VI-IX v. 4, iz perioda X-XII v. 12 i iz perioda XIII-XVI v. 5.¹ Kod lokaliteta kod kojih je humani osteološki materijal bio dostupan, za inhumirane individue dati su: uslovi nalaza, stepen očuvanosti skeleta, najmanji broj individua, polna pripadnost, individualna starost, telesna visina, kranijalni i postkranijalni indeksi,² dentalne i paleopatološke analize, ispitivanje mogućeg uzroka smrti, epigenetske karakteristike i markeri okupacionog stresa, i za spaljene individue: uslovi nalaza, identifikacija, stepen fragmentovanosti, ukupna i pojedinačna težina nalaza iz spaljenih grobova, identifikacija, stepen fragmentovanosti i ukupna težina spaljenih kostiju po regijama tela, najmanji broj individua, polna pripadnost, individualna starost, opis promena na površini spaljenih kostiju, opis oblika pukotina i abnormalnog krivljenja kostiju, dentalne i patološke analize, epigenetske karakteristike i rekonstrukcija pogrebnih običaja. Svih 70 lokaliteta je ilustrovano odgovarajućim kartama, situacionim planovima fotografijama lokaliteta i grobova *in situ*, kao i fotografijama skeletnog materijala. Takođe, svi lokaliteti su predstavljeni tako da se mogu i nezavisno posmatrati jedan od drugog što je posebno važno za arheologe i istoričare koji se bave proučavanjem ovog dela Srema, pa i šire.

Poglavlje 7. *Diskusija i zaključak*, objedinjuje sve rezultate dobijene antropološkom analizom humanog osteološkog materijala iz Sirmijuma/Sremske Mitrovice i bliže okoline (specificirani po vremenskim periodima). Antropološka analiza je obuhvatila ukupno 770 inhumiranih i dve spaljene individue, odnosno 553 odrasle i 219 dečijih individua koje su otkrivene u toku arheoloških iskopavanja 1957-2007. (iz perioda I-IV v. 188 individua, iz perioda IV i V v. 146 individua, iz perioda V i VI v. 34 individue, iz perioda VI-IX v. jedna individua, iz perioda X-XII v. 82 i iz perioda XIII-XVI v. 321 individua). Komparativna antropološka analiza raspoloživog materijala pokazala je da je prosečan životni vek individua bio najduži u periodu V i

¹ Pojedini lokaliteti su višeslojni, tako da su shodno tome prikazani u različitim periodima.

² Za sve kranijalne i postkranijalne indekse izračunate su standardne devijacije. Gustina verovatnoće i raspodela kranijalnih indeksa predstavljena je na odgovarajućim dijagramima.

VI v. – 29 godina, a najkraći u periodu XIII-XVI v. – 21,1 godinu. Sa druge strane, ako se posmatraju samo odrasle individue, prosečan životni vek individua bio najduži u periodu X-XII v. – 33,7 godina, a najkraći u periodu I-IV v. – 28,6 godina. Tome su svakako u velikoj meri doprinele bolesti, a u izvesnim periodima i loši uslovi života i težak fizički rad. Rezultati antropometrije i na osnovu nje izračunate standardne devijacije pokazali su da je stanovništvo u svim istorijskim periodima bilo heterogeno, što se u potpunosti slaže sa istorijskim podacima i činjenicom da je Sirmijum/Sremska Mitrovica uvek opisivan u istorijskim izvorima kao grad sa «mnogonacionalnim stanovništvom». Najmanja heterogenost zapažena je u V i VI v. kod germanske populacije, što je sasvim i razumljivo, dok se izrazita heterogenost uočava kod populacije koje su živele na prostoru Sirmijuma/Sremske Mitrovice tokom perioda X-XII v. i XIII-XVI v.

Heterogenost stanovništva Sirmijuma/Sremske Mitrovice posmatrana u vremenskom rasponu od šesnaest vekova nastala je kao posledica migracija.

Migracije, kao promene stalnog mesta boravka pojedinaca ili grupa plemena i naroda, nastalih usled geografskih, istorijskih i socijalnih faktora uticale su, kako ističe mr N. Miladinović-Radmilović, i kasnije XVI-XX v. na etnografsku i antropogeografsku sliku kakvu danas imamo. Tako npr., u Sremu, u XV i XVI v. iščezava mađarsko starosedelačko stanovništvo, a sa juga se doseljavaju Srbi i muslimani različitog porekla. Požarevačkim mirom 1718, u opusteli grad Mitrovicu, dolaze sa raznih strana novi stanovnici iz Srbije, trgovci iz Turske, Grci, Bugari i Arnauti. Novi talas doseljenika, Dubičkih Hrvata, stiže već sredinom XVIII v. Krajem XVIII v. Mitrovici su se naseljavali trgovci, zanatlije iz Makedonije, stare Srbije, Bosne i drugih krajeva Turskog carstva, pravoslavne vere, kao i Nemci-katolici, većinom zanatlije iz Nemačkog carstva. Među doseljenicima sa Balkana bilo je prilično Cincara, a ponešto i Grka. Početkom XIX v. stigle su i prve grupe Rusina, zatim Mađara, Slovaka i Nemaca. Masovnije doseljavanje Jevreja u Sremskoj Mitrovici desilo se posle ukidanja vojne granice 1870. 1948. većina Jevreja koji su preživeli holokaust napušta Sremsku Mitrovicu i odlazi u novoosnovanu državu Izrael. Pri kraju i po završetku Drugog svetskog rata 1944/1945 veliki broj Nemaca bio je primoren da napusti grad, da bi se iz najnerazvijenijih područja Srbije i Bosne, naselilo radno sposobno stanovništvo za potrebe novoizgrađenih velikih industrijskih kapaciteta. Krajem XX v, tačnije 1991-1995, usled političkih događaja i ratnih sukoba na prostoru bivše SFRJ, Srem naseljava izbeglo stanovništvo iz Slavonije, Banije, Like, Dalmacije i nešto manje iz Bosne i Hercegovine. S druge strane u poslednjoj deceniji XX v. izvestan broj stanovnika se iselio iz Sremske Mitrovice u veće gradove, Novi Sad i Beograd, i u prekomorske zemlje, najviše u Kanadu.

Iz navedenog se može zaključiti da je Sirmijum/Sremska Mitrovica od davnina bio svedok velikih i čestih migracija stanovništva. Masovnije migracije stanovništva dešavale su se i po nekoliko puta u jednom veku. Za razliku od njih pojedinačne ili porodične migracije bile su još češće.

Prema ovim zapažanjima doduše ne potpuno analitičnim, pokazalo se da je trend raznih migracionih priliva na prostoru Srema, i šire Vojvodine, nastavljen do danas. Međutim, za konkretizaciju ove teze i zapažanja, po mišljenju mr N. Miladinović-Radmilović, trebalo bi pomišljati i na to da se ovde predstavljene analize

humanog osteološkog materijala prošire i dodatnim antropološkim analizama savremenih populacija.

Iz svega navedenog se moglo zaključiti da je kandidat ne samo obradila izuzetno važan humani osteološki materijal koji je bio deponovan u sremskoj Mitrovici, a potiče iz raznih kampanja arheoloških istraživanja, nego mu je dala i odgovarajući naučni, odn. interpretativni i rekonstruktivni značaj. Pokazala je ne samo umeće obrade materijala savremenim metodama biofizičke antropologije, nego i njegovo povezivanje kroz minule periode. Pored samostalnosti, metodološke i uopošte doslednosti u celom radu, predlažemo Nastavno-naučnom veću Filozofskog fakulteta u Beogradu, da odobri usmenu odbranu ovog doktorskog rada.

U Beogradu,
25. januara 2010.

Članovi Komisije:

dr Ivana Popović, naučni savetnik Arheološkog instituta

doc. dr Sofija Stefanović

prof. dr Bojan Žikić

dr Miroslav Jeremić, naučni savetnik Arheološkog instituta

prof. dr Živko Mikić, mentor.